

Др Дејан Поповић*

БОЖИДАР ЈЕЛЧИЋ
(1930–2017)

У Загребу је 5. јануара 2017. године преминуо др Божидар Јелчић, професор емеритус Свеучилишта у Загребу и редовни професор у пензији Правног факултета тог универзитета.

Божидар Јелчић рођен је 1930. године у Вучитрну, где му је отац службовао. Гимназију је похађао у Загребу, а затим је у Дивуљама као питомац завршио Војнопоморску техничку академију. Из здравствених разлога напустио је службу у Југословенској ратној морнарици и уписао се 1952. године на Правни факултет Свеучилишта у Загребу, на којем је, као најбољи студент у генерацији, дипломирао 1956. године. Недуго после дипломирања, 1957. године, изабран је за асистента на предмету наука о финансијама и финансијско право (који је касније преименован у финансијско право и финансијска знаност) на загребачком Правном факултету, на којем је провео 44 године, све до пензионисања. На Економском факултету Гетеовог универзитета у Франкфурту на Мајни боравио је од 1960. до 1962. године, као ималац Хумболтове стипендије и студент Фрица Нојмарка (*Fritz Neumark*), тада водећег европског професора јавних финансија и ректора тога универзитета.

Божидар Јелчић је докторирао на тему о порезу на промет на Правном факултету Свеучилишта у Загребу 1962. године, а одмах затим изабран је за доцента на предмету наука о финансијама и финансијско право. За ванредног професора биран је 1966, а за редовног професора 1970. године, као најмлађи у том звању на Свеучилишту у Загребу. Његову блиставу академску каријеру обележавају две важне функције које је обављао – проректора Свеучилишта (1976–1980) и декана Правног факултета (1983–1985). Од 1980. до

* Аутор је редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, dejan.popovic@ius.bg.ac.rs.

1998. године био је предстојник (шеф) Катедре за финансијско право и финансијску знаност. Године 1986. изабран је за члана сарадника Југославенске (сада Хрватске) академије знаности и умјетности. Оснивач је и први директор Института за јавне финансије у Загребу, који је у бившој Југославији био, као и у савременој Хрватској, научноистраживачка установа вредне репутације. Своје контакте са колегама из међународне академске заједнице обогаћивао је честим студијским боравцима у иностранству – што се млађем читаоцу може учинити сасвим природним, али је то пре пола века било доступно само онима који су се налазили на врху у својој научној области. Професор Јелчић је провео готово шест година на усавршавањима на универзитетима у СР Немачкој, Сједињеним Америчким Државама, Мађарској, Пољској, Русији и Украјини.

После пензионисања, Свеучилиште у Загребу је Божидару Јелчићу 2002. године доделило почасно звање професора емеритуса. Он је наставио да у том својству ради на Свеучилишту „Libertas“ у Загребу, на којем је био и ректор.

Научни опус професора Јелчића обухвата 25 књига и преко 260 научних чланака. Међу њима се издваја пионирско дело *Наука о финансијама и финансијско право* из 1983. године, у којем је, следећи интегрални приступ, који је у немачкој литератури установио Хенсел (*Albert Hensel*), обрадио материју финансијског права и јавних финансија (науке о финансијама – како се та дисциплина, под немачким утицајем */Finanzwissenschaft/*, назива на загребачком, али како се до краја педесетих година прошлог века звала и на београдском Правном факултету). Та књига је побудила велико интересовање у научној и стручној јавности тадашње Југославије, о чему сведочи податак да је приказана у 15 стручних домаћих и иностраних часописа. О њеним квалитетима говори и то да је све до 1991. године служила као уџбеник и за предмет финансије и финансијско право на Правном факултету Универзитета у Београду.

Иако је објављивао научне радове из готово свих области које обухватају науку о финансијама и финансијско право, порез на промет је био и остао пасија професора Јелчића: докторирао је на ту тему, са супругом проф. др Барбаром Јелчић објавио је 1977. године књигу *Порез на промет производа у теорији и пракси*, детаљно је анализирао порез на додату вредност у својој књизи *Финансијско право и финансијска знаност* из 1998. године, написао је чланак под насловом „Опорезивање потрошње“ у зборнику Хрватске академије знаности и умјетности *Данашња финансијална знаност* из 1998. године и др.

Бождар Јелчић је био најчешће цитирани аутор у радовима о финансијској активности државе. Може се рећи да и нема озбиљнијег

научног рада на простору *ex*-Југославије у којем је расправљано о неким од бројних аспеката (правних, економских, социолошких, политичких и др.) прикупљања јавних прихода, њихове расподеле и трошења, чији се аутори нису позивали на анализе и оцене садржане у Јелчићевим књигама и чланцима. Јелчићев је рад познат и признат и изван хрватских, односно ранијих југословенских граница. Објавио је књигу и двадесетак чланака у иностранству, држао је предавања на многим страним универзитетима, био је организатор међународних конференција у земљи и члан организационог одбора десетак међународних скупова стручњака из домена јавних финансија одржаних у иностранству. За свој допринос развоју науке о финансијама и науке финансијског права добио је почасни докторат Националног универзитета „Тарас Шевченко“ у Кијеву.

Велики допринос професора Јелчића истраживању, проучавању и промоцији акција и мера државе у финансијској сфери прибавили су му значајна друштвена признања. Тако је 1974. и 1984. године добио републичку награду за научни рад, а 1999. године награду Хрватске академије знаности и умјетности за највеће достигнуће у друштвеним наукама за 1998. годину.

Годинама је био предавач и водитељ постдипломских студија „Финансијска теорија и финансијска политика“ Правног факултета Свеучилишта у Загребу, као и предавач на постдипломским студијама на Медицинском факултету из предмета Финансирање здравства. Био је дугогодишњи члан Правног савета Извршног већа СР Хрватске, председник Савета за порески систем Министарства финансија Републике Хрватске, председник Повереништва за полагање испита за пореске саветнике, оснивач и први председник Удружења пореских обвезника Хрватске, члан Савета Хрватске народне банке и др. Један је од оснивача и члан Председништва Академије правних знаности Хрватске.

Но, Божидар Јелчић је, изнад свега, био потпуно посвећен својем позиву, био је врхунски професор. Посебну пажњу поклањао је неговању изузетно коректног односа према студентима и млађим колегама. Његова предавања су била радо слушана, а студенти су га веома ценили.

Била ми је част што сам од младих дана могао да сарађујем са професором Јелчићем. Године 1980. био је члан комисије пред којом сам бранио докторску дисертацију на Правном факултету Универзитета у Београду. Током осамдесетих година XX века успостављена је блиска сарадња наставника јавних финансија и финансијског права са загребачког и београдског факултета, а Божидар Јелчић је био *spiritus agens* одржавања редовних годишњих састанака наставника тог предмета са свих југословенских правних факултета. Гостовао

је на београдском Правном факултету, а мене позивао да будем члан комисије за одбрану докторске дисертације на његовом, загребачком. Године 1991. био је члан комисије која је писала реферат за мој избор у звање редовног професора. Наш однос је од почетка био заснован на поштовању које сам имао према његовом научном делу и професионалним и људским квалитетима. Ни деведесетих година наши контакти, иако проређени, нису се прекидали, а повремено смо се сусретали – прво у Словенији, а потом, када су односи између Србије и Хрватске нормализовани, и у Загребу. Срећни што смо у прилици да се опет видимо, разговарали смо о оним питањима јавних финансија и финансијског права која су дотичала наше две државе. Са скромношћу напомињем да је, иако двадесет година старији од мене, са пажњом пратио мој рад, посебно на конституисању пореског права као засебне дисциплине, о чему је 2008. године и писао у *Зборнику Правног факултета у Загребу*.

Професор Божидар Јелчић оставио је дубок траг као теоретичар, универзитетски наставник финансијског права и науке о финансијама, узор генерацијама истраживача и практичара, борац за права пореских обвезника, правично опорезивање и академске вредности, у које спада и веровање да за науку не постоје уске националне границе. Све то се може сажето исказати речима да је отишао прави *господин Професор*.